

П. В. Семиволос, студент,
В.Б. Васюта, к.т.н., доцент
Полтавський національний
технічний університет
імені Юрія Кондратюка

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ЄВРОПЕЙСЬКИХ РИНКАХ

Конкурентоспроможність товару – вирішальний фактор його комерційного успіху на розвиненому конкурентному ринку. Це багатоаспектне поняття, що означає відповідність товару умовам ринку, конкретним вимогам споживачів не тільки по своїм якісним, технічним, економічним, естетичним характеристиках, але і за комерційними та іншими умовами його реалізації (ціна, терміни постачання, канали збуту, сервіс, реклама).

Вперше поняття «конкурентоспроможність» було введено наприкінці 1970-х років М. Портером. На його думку, конкурентоспроможність – це властивість товару, послуги, суб'єкта ринкових відносин виступати на ринку на одному рівні з присутніми там аналогічними товарами та послугами або конкуруючими суб'єктами ринкових відносин[2].

Конкурентоспроможність будь-якого товару може бути визначена тільки в результаті його порівняння з іншим товаром і, отже, є відносним показником. Вона відображає відмінність даного товару від товару-конкурента за ступенем задоволення конкретної потреби. Для того щоб визначити конкурентоспроможність будь-якого товару, необхідно не просто порівняти його з іншими товарами за ступенем їх відповідності конкретній потребі, але і врахувати при цьому витрати споживача на купівлю та подальше використання для задоволення своєї потреби.

Критеріями оцінки конкурентоспроможності продукції на зовнішньому ринку слід вважати фактори, які визначають його кон'юнктуру:

- наявність споживача даного виду продукції;
- кількість конкурентів, які випускають аналогічну продукцію;
- обсяги виробництва й реалізації продукції підприємств-конкурентів у цілому й у сфері діяльності українського підприємства;
- важливість для конкурентів «панування» на тому сегменті ринку, який опанований чи планується до «завоювання» вітчизняним підприємством;
- основні напрямки конкурентної боротьби на зовнішньому ринку;
- оцінка стратегічної діяльності конкурентів (контроль за каналами збуту та діяльністю підприємств-постачальників з метою зниження рівня витрат);
- політика горизонтальної інтеграції (з метою виявлення можливостей проведення контролю та управління розвитком сектору певної галузі);
- розмаїття методів конкуренції (ціни, якість, технологічний рівень, дизайн продукції, сервісні послуги, імідж підприємства, товарний знак тощо);

- стабільність попиту на продукцію, яку має підприємство на кожному сегменті ринку.

Сільське господарство України є одним із найбільших секторів національної економіки, який здійснює визначальний вплив на соціально-економічний стан суспільства та продовольчу безпеку, має вагоме значення для розвитку внутрішнього і зовнішнього ринків, добробуту суспільства. Нині відбуваються суттєві економічні зміни, які відіграють вирішальну роль у подальшому розвитку взаємопов'язаних галузей агропромислового комплексу і підвищенні життєвого рівня населення.

Оскільки сучасні умови розвитку характеризуються поглибленням інтеграційних процесів, лібералізацією умов торгівлі сільськогосподарськими товарами, орієнтацією на зовнішні ринки, а також підвищеною увагою до якості продукції. Проблема конкурентоспроможності посідає одне з провідних місць в економічному аналізі різних суб'єктів господарської діяльності, що пояснюється об'єктивним посилення міжнародної та внутрішньої конкуренції. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають підвищення конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції.

Основним показником, який характеризує розвиток вітчизняного товаровиробника, є конкурентоспроможність продукції на зовнішньому ринку, що проявляється через поточний стан конкурентоспроможності сільськогосподарських товаровиробників і визначається структурою та динамікою експорту. В сучасних умовах сільськогосподарська продукція займає значну частину у зовнішній торгівлі України[3].

Сільське господарство залишається єдиною галуззю, яка має позитивне сальдо зовнішньої торгівлі. Якщо простежити динаміку експорту сільськогосподарської продукції, то з 2004 по 2013 рік він зріс майже у п'ять разів – з 5 млрд. дол. США до 14,8 млрд. дол. США у 2013 році[4]. Але існують чинники, які значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках, а саме:

- зниження технологічного рівня виробництва;
- моральне та фізичне зношення обладнання;
- зниження інвестиційного та інноваційного потенціалу;
- витіснення вітчизняних виробників з внутрішнього та зовнішнього ринків;
- використання неякісної сировини з метою зниження собівартості;
- відсутність достовірної інформації про ринки збуту;
- підвищення ступеня операційного ризику;
- складна військова ситуація в країні.

Вирішення даних проблем можливе через низку напрямів підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, основними з яких є:

- комплексний підхід до проблеми організації ресурсної та асортиментної структури АПК;

- впровадження інноваційних технологій та підходів у виробництво шляхом підвищення інвестиційної привабливості галузей АПК;
- ефективне управління ризиками операційної діяльності;
- удосконалення моніторингу зовнішнього середовища;
- формування ефективної маркетингової стратегії;
- підвищення кваліфікації працівників;
- здійснення постійного контролю за якістю управління;
- удосконалення нормативно - правової бази в сфері сільського господарства;
- розширення кола споживачів як на вітчизняному, так і на зовнішньому ринках[1].

Література

1. Вістяка Г.І. Проблеми зниження конкурентоспроможності продукції АПК та шляхи їх вирішення.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://intkonf.org/vistyaka-gi-problemiznizhennya-konkurentospromozhnosti-produktsiyi-apk-ta-shlyahi-yih-virishennya/>
2. Портер М. Конкуренция.: уч. пос./М. Портер – Москва: Вільямс, 2005. – 608 с.
3. Кондратюк О.І. Конкурентоспроможність сільського господарства та шляхи її підвищення / О.І. Кондратюк // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - №1. – С. 56-63.
4. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.